

УДК 378.091.31.042

DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310/2024-108-1-99-108>

ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ

О. Л. Макарук

ORCID 0000-0002-2894-077X

Т. В. Попачук

ORCID 0000-0003-1680-6976

У сучасній освітній практиці інтеграція новітніх технологій та електронного навчання перетворює використання інформаційних технологій на ефективний та доступний засіб підготовки майбутніх філологів. Інтернет став важливим простором не лише для обміну інформацією, але й для навчання та роботи. Така інтеграція технологій у навчальний процес відкриває безліч нових можливостей для учнів і студентів у вивченні мов та розвитку їхніх навичок. Важливо дослідити, які конкретні компетентності є ключовими для студентів філологічних спеціальностей і як їх можна розвивати через навчальний процес. Це може включати в себе вивчення мовних навичок, аналітичного мислення, критичного мислення, культурологічної компетентності та інших аспектів, які є важливими для успішної професійної діяльності у галузі філології.

Такий глибокий аналіз технологій і методів навчання, спрямованих на розвиток компетентностей студентів філологічних спеціальностей, дозволить ефективніше розв'язувати проблеми, пов'язані з формуванням індивідуальних стратегій навчання.

Сучасне суспільство акцентує на потребі формування самостійних, ініціативних та відповідальних фахівців з високою кваліфікацією, які можуть ефективно працювати в різних соціальних, виробничих та економічних сферах. Це вимагає розвитку особистісних якостей та творчих здібностей людини, а також уміння самостійно здобувати нові знання та вирішувати різноманітні завдання. Отже, система освіти переформовується з метою підготовки компетентних особистостей, які можуть приймати обґрунтовані рішення у навчальних та професійно значущих ситуаціях.

Актуальність цих питань підкреслює необхідність розвитку індивідуальних стратегій навчання за допомогою інформаційних технологій та висвітлює психолого-педагогічні аспекти підвищення

ефективності професійної підготовки майбутніх філологів. Використання сучасних технологій під час занять створює сприятливі умови для різноманітного використання різних форм роботи та сприяє розвитку творчої активності студентів, що активізує їхню увагу. Це сприяє підвищенню їхнього творчого та мотиваційного потенціалу.

Ключові слова: професійна підготовка, індивідуальні стратегії навчання, інформаційні технології, студенти філологічних спеціальностей.

Постановка проблеми у загальному виді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В сучасних закладах вищої освіти широко впроваджуються інформаційно-комунікаційні технології, що дозволяють розробляти електронні навчальні курси (ЕНК) для дистанційного навчання. Використання цих технологій дає студентам можливість ефективно засвоювати нову інформацію, працювати з навчальним матеріалом, організовувати свою самостійну роботу та перевіряти рівень засвоєння знань, вмінь і навичок.

Інформаційні технології відіграють ключову роль у модернізації процесів у всіх сферах суспільства, спрямованих на створення, зберігання та обробку інформації. Використання цих технологій у сфері освіти ґрунтується на реалізації компетентнісного підходу і вимагає цілісного аналізу ефективної взаємодії між викладачем і студентами.

Інформаційні технології спрямовані на використання новітніх засобів для засвоєння навчальної інформації, таких як Інтернет-ресурси, аудіо- та відеотехніка, комп'ютерні засоби. Вони є ефективним інструментом для підвищення активності суб'єктів освітнього процесу та сприяють здобуттю освіти в сучасному світі.

Застосування інформаційних технологій у навчанні дозволяє майбутнім філологам самостійно працювати, вирішувати завдання і стимулює їх до постійного самовдосконалення. Розвиток умінь вчитися відбувається під час вивчення мови, активно використовуючи інформаційні технології.

Робота з мультимедійними засобами навчання спрямована на інтенсифікацію інтерактивного процесу, де студенти можуть обирати рівень складності завдань та покращувати запам'ятовування граматичних і лексичних структур. Інтерактивні аудіо- та відеоматеріали сприяють підвищенню рівня усного мовлення, а використання схем і малюнків допомагає у візуалізації інформації.

Мультимедійні технології створюють умови для активної взаємодії та комунікації між учасниками навчального процесу. Використання цих

технологій дозволяє розширити способи подачі матеріалу, залучити увагу студентів різних типів сприйняття та збільшити їхню мотивацію до вивчення мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор. Застосування інформаційних технологій (Арістова (2017), Заболотська (2007), Коваль (2013), Ковальчук (2016), Лісова (2005), Морська (2007)) у сфері освіти, включаючи їх у процес навчання мов, сприяє розвитку навичок роботи з інформацією, формуванню позитивного емоційного ставлення до навчання, підвищенню мотивації та якості засвоєння знань. Це також сприяє розвитку творчого потенціалу студентів та формуванню загальних навичок в оволодінні індивідуальною стратегією навчання матеріалу, що має професійне значення.

Мета статті – проаналізувати інформаційно-технологічний інструментарій у професійній підготовці майбутніх філологів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. У процесі фахової підготовки майбутні філологи оволодівають ключовими інформаційними засобами, які включають:

- засвоєння основних комп'ютерних програм;
- використання Інтернет-ресурсів для проведення навчально-дослідницької роботи з різних тем;
- навички користування блогами та веб-сайтами для обміну знаннями та інформацією;
- робота з електронними носіями інформації;
- самостійне створення та презентування мультимедійних презентацій у програмі MS PowerPoint для реалізації індивідуальних завдань.

Кожен майбутній філолог має свої сильні та слабкі риси характеру, які можна розвивати та формувати через ефективну співпрацю з викладачем. Використання методів проєктного навчання, підтриманого комп'ютерними технологіями, сприяє розвитку сильних сторін характеру студентів філологічних спеціальностей, спрямованих на розвиток навичок мислення та самостійного навчання (Коваль, 2013).

Проєктні завдання, які дозволяють майбутнім філологам використовувати індивідуальні стратегії навчання, сприяють підвищенню їхньої мотивації та розвитку навичок мислення високого рівня. Застосування інформаційних технологій у проєктній діяльності допомагає майбутнім філологам обирати оптимальні методи навчання, що відповідають їхнім потребам (Ковальчук, 2016).

Використання різноманітних пристроїв і програм для створення відеозаписів, слайд-шоу, публікацій і музичних композицій дозволяє студентам філологічних спеціальностей опанувати навички мислення та засвоювати навчальний матеріал у спосіб, що максимально розвиває їхні таланти та здібності.

Виокремлення стратегій навчання може ґрунтуватися на різних способах чуттєвого сприйняття, таких як візуальний, акустичний і кінестетичний типи сприйняття.

Щоб забезпечити індивідуальний та активний підхід до навчання, викладач враховує попередні знання студентів, їх рівень підготовки, особисті особливості та обирає оптимальний темп досягнення поставлених навчальних цілей.

Використання інформаційно технологічного інструментарію в освітньому процесі ЗВО сприяє зменшенню негативної мотивації студентів. Це відбувається через те, що інформаційні технології дозволяють створити атмосферу без тиску викладача, ситуації нав'язування знань та стресу від отримання негативної оцінки за помилкові відповіді (Лісова, 2005).

Застосування цих технологій також сприяє формуванню індивідуальної освітньої траєкторії студентів, оскільки вони можуть вибирати власний зміст, формат, темпи і рівень професійної підготовки. Це дозволяє задовольняти освітні потреби студентів, розкриваючи їх творчий потенціал через участь у різноманітних освітніх проєктах, конкурсах і олімпіадах.

Використання інформаційних технологій в освітньому процесі має безмежні можливості для запровадження елективних курсів, які допомагають у підтримці основних профільних дисциплін та будівництві індивідуальної освітньої траєкторії. Електронні та інформаційні ресурси можуть бути використані як навчально-методичний супровід для різних дисциплін.

Викладач має можливість використовувати різні освітні засоби інформаційних технологій як на підготовчому етапі до занять, так і під час проведення навчальних заходів. Це включає пояснення нового матеріалу, закріплення засвоєних знань, контроль знань під час занять, а також організацію самостійної роботи студентів (Заболотська, 2007).

Електронні та інформаційні ресурси, які містять текстову інформацію, можуть бути використані для пояснення нового матеріалу, створення диференційованого роздаткового матеріалу, підготовки наукових робіт або дослідницьких проєктів.

Використання ресурсів з візуальною аудіоінформацією корисно в поясненні навчального матеріалу та організації самостійної роботи

студентів. Вони можуть допомогти унаочнити складний матеріал і полегшити його засвоєння.

Крім того, комп'ютерні тестові завдання є ефективним і швидким інструментом для контролю та оцінювання знань, умінь і навичок студентів. Такі тести можуть бути проведені у режимі онлайн, де результати автоматично оцінюються системою, або у режимі офлайн, де використовується електронний або друкований варіант тесту, а оцінку результатів проводить викладач.

Отже, інтеграція візуальної аудіоінформації та комп'ютерних тестів дозволяє здійснювати якісний контроль та оцінювання навчального процесу, сприяє кращому засвоєнню матеріалу та підвищенню мотивації студентів до навчання.

Сучасні заклади вищої освіти стикаються з необхідністю активізувати пізнавальну діяльність студентів, і для цього важливо використовувати різноманітні мультимедійні технології під час проведення різних типів занять. Найбільш ефективними в цьому контексті є інтерактивні довідники та матеріали для самоосвіти, такі як словники, енциклопедії та самовчителі різних мов. Вони допомагають студентам активно вивчати матеріал і поглиблювати знання самостійно. Також важливе застосування освітніх програм, які поєднуються з іграми або є інтерактивними, ігровими та розважальними. Ці програми спрямовані на стимулювання інтересу та бажання студентів до пізнання, підвищення якості засвоєння нового матеріалу.

Удосконалення персональних комп'ютерів значно розширює можливості використання мультимедійних технологій. Ці технології включають у себе різні засоби навчання, такі як тексти, графічні зображення, музика, відео та анімація, що використовуються в інтерактивному режимі. Вони допомагають розширити можливості вдосконалення навчально-виховного процесу, забезпечуючи більш ефективне і цікаве засвоєння матеріалу студентами.

Впровадження комп'ютерно-комунікаційних технологій в освітній процес призводить до змін у звичайних формах організації та управління навчальною діяльністю. Вибір конкретних форм організації навчання значною мірою залежить від програмного забезпечення для управління навчальними ресурсами, таким як системи дистанційного навчання (СДН).

Застосування СДН не лише забезпечує можливість дистанційного навчання, але й розширює спектр можливостей управління освітнім процесом. Вони дозволяють ефективно організувати роботу студентів із навчальним матеріалом, сприяють взаємодії між викладачами та

студентами, а також дозволяють проводити ефективний контроль і оцінку знань (Морська, 2007).

Крім того, використання СДН впливає на модель організації навчання, сприяючи більшій гнучкості та індивідуалізації навчального процесу. Це дозволяє студентам здійснювати навчання відповідно до власного графіку і темпу, а також використовувати різноманітні методи навчання та оцінки, що підвищує ефективність навчального процесу в цілому.

Використання методів інтерактивного навчання та комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання сприяє розвитку надпредметних умінь і навичок у студентів філологічних спеціальностей. Ці уміння включають в себе вміння ефективно користуватися комунікаційними засобами, маніпулювати інформацією на комп'ютері, розпізнавати повідомлення, що створюються комп'ютеризованими системами, а також вести спілкування з членами колективу, висловлювати власні думки і аргументувати їх перед товаришами. Ці навички є важливими в сучасному інноваційному освітньому середовищі, де швидкий розвиток технологій вимагає від студентів не лише знання фахового матеріалу, а й вміння ефективно працювати з інформацією та спілкуватися в онлайн та офлайн форматах. Інтерактивне навчання дозволяє стимулювати студентів до активної участі в навчальному процесі, сприяючи їхньому професійному та особистісному зростанню.

Дослідження досвіду роботи вищих закладів освіти та аналіз науково-методичної літератури, показують, що в освітньому процесі активно використовуються такі інноваційні технології:

– Використання гри як форми взаємодії викладача та студентів під час вивчення мови, де гра вбирає у себе освітні завдання та імітує різні ситуації, що допомагають студентам розвивати особистісні якості в умовах внутрішньої конфліктності, колізій та змагань.

– Використання особистісно зорієнтованих технологій для залучення студентів до проєктувально-дослідної діяльності, що сприяє формуванню не лише знань, умінь і навичок спільної дії та спілкування, а й розвитку креативного мислення, здатності до самовдосконалення та розширенню культурного кругозору.

– Використання діалогових технологій, які включають в себе комунікативне середовище та сприяють розширенню співпраці між «викладач – студент» та «студент – студент» під час розв'язування навчально-пізнавальних завдань. Діалог виступає як особливе середовище для дидактично-комунікативного спілкування, що забезпечує суб'єктно-сміслову взаємодію, рефлексію та самореалізацію особистості.

– Використання креативних технологій, які дозволяють розширити навчальний процес та організувати роботу над будь-яким видом діяльності за допомогою включення творчих особистісно-орієнтованих вправ і завдань.

– Ці технології сприяють розвитку творчого потенціалу студентів, розширенню їхнього кругозору, стимулюють оригінальне мислення та самостійність. Серед найбільш ефективних креативних технологій у процесі навчання мов можна виділити навчання у співпраці, метод проєктів, дискусії, ситуаційний аналіз та інші.

– Технології, що базуються на сучасних інформаційно-телекомунікаційних засобах (комп'ютерні, телекомунікаційні, медіа-технології), реалізовані у формі взаємодії «викладач – комп'ютер – студент» через різноманітні навчальні програми.

– Структурно-логічні технології навчання є системою організації навчального процесу, яка включає послідовне ставлення навчальних задач і завдань, вибір методів розв'язання, діагностики та самооцінку.

– Тренінгові технології становлять систему методів для відпрацювання певних стратегій навчально-пізнавальної діяльності студента та способів розв'язування типових завдань у процесі навчання, таких як тести, контрольні роботи та практичні вправи.

Таким чином, викладач формує навчальне середовище, де кожен студент може індивідуально розвиватися, долучаючись до творчої та практичної роботи, використовуючи інформаційні технології. Компетентність викладача у виборі ефективних та захопливих методів навчання сприяє розвитку мотивації, самореалізації та самовизначення студента в сучасному освітньому середовищі. Цілеспрямована підготовка майбутнього філолога до використання інформаційних технологій допомагає стати компетентним та освіченим фахівцем у галузі філології, що відкриває перспективи для подальшого професійного зростання.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, актуальність висвітлених питань підкреслює необхідність розвитку індивідуальних стратегій навчання за допомогою інформаційно-технологічного інструментарію та висвітлює психолого-педагогічні аспекти підвищення ефективності професійної підготовки студентів філологічних спеціальностей. Застосування сучасних технологій під час занять з мови створює сприятливі умови для різноманітного використання різних форм роботи, сприяє розвитку творчої активності студентів та активізації їхньої уваги. Це сприяє підвищенню творчого та мотиваційного потенціалу студентів.

У сучасній освітній практиці інтеграція новітніх технологій та електронного навчання перетворює використання інформаційно-

технологічного інструментарію на ефективний та доступний засіб підготовки майбутніх філологів. Інтернет став важливим простором не лише для обміну інформацією, але й для навчання та роботи. Така інтеграція технологій у навчальний процес відкриває безліч нових можливостей для учнів і студентів у вивченні мов та розвитку їхніх навичок.

Проведене дослідження є лише початковим кроком у розумінні проблеми формування індивідуальних стратегій навчання майбутніх філологів. Воно може відкривати деякі аспекти цієї проблеми, але не претендує на повноту або вичерпність розв'язання. Для досягнення глибокого розуміння цієї проблеми є необхідність в подальших дослідженнях і аналізі.

У подальших дослідженнях слід звернути увагу на різноманітні технології, форми, методи, прийоми і засоби професійної підготовки студентів філологічних спеціальностей. Це може включати в себе вивчення сучасних методик викладання та навчання, використання інтерактивних технологій, розробку індивідуальних навчальних програм для студентів, а також аналіз ефективності різних підходів до навчання і їх впливу на формування компетентностей.

Література

1. Арістова Н. О. Формування професійної суб'єктності майбутніх філологів: теорія та практика: монографія. Київ: Інтерсервіс, 2017. 400 с.
2. Заболотська О. О. Теоретико-методичні засади формування індивідуальності майбутніх учителів-словесників у професійній підготовці : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Одеса, 2007. 40 с.
3. Коваль В. О. Проблема формування професійної компетентності майбутнього вчителя-філолога у науковій літературі. *Формування компетентного фахівця в умовах освітнього середовища вищого навчального закладу: матеріали Всеукр. наук.-метод. семінару (Умань, 12 квіт. 2013 р.)* ; ред. кол.: Ярошинська О. О. та ін. Умань : ПП Жовтий О. О., 2013. С. 59–63.
4. Ковальчук В. І. Соціально-психологічні чинники мотивації студентів до проектної діяльності. *Діалог культур Україна – Греція: культурна політика ХХІ ст. в європейській ретроспективі*, 2016. С. 86–87.
5. Лісова С. В. Прогресивні педагогічні технології й освітні моделі. *Оновлення змісту, форм і методів навчання і виховання: зб. наук. праць*. Рівне: РДГУ, 2005. 23. С. 45–50.
6. Морська Л. І. Теоретико-методологічні засади підготовки вчителя іноземних мов до використання інформаційних технологій: монографія. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2007. 243 с.

References

1. Aristova, N. O. (2017). Formuvannya profesiinoi subiektnosti maibutnikh filolohiv: teoriia ta praktyka [Formation of professional subjectivity of future philologists: theory and practice]: monohrafiia. Kyiv (ukr).
2. Zabolotska, O. O. (2007). Teoretyko-metodychni zasady formuvannya indyvidualnosti maibutnikh uchyteliv-slovesnykiv u profesiinii pidhotovtsi [Theoretical and methodological principles of the formation of the individuality of future vocabulary teachers in professional training]: avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.04. Odesa (ukr).
3. Koval, V. O. (2013). Problema formuvannya profesiinoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia-filoloha u naukovii literaturi [The problem of forming the professional competence of the future teacher-philologist in scientific literature]. *Formuvannya kompetentnoho fakhivtsia v umovakh osvithnoho seredovyshcha vyshchoho navchalnoho zakladu : materialy Vseukr. nauk.-metod. seminaru (Uman, 12 kvit. 2013 r.)* ; red. kol.: Yaroshynska O. O. ta in. Uman : PP Zhovtyi O. O. S. 59–63 (ukr).
4. Kovalchuk, V. I. (2016). Sotsialno-psykholohichni chynnyky motyvatsii studentiv do proektnoi diialnosti [Socio-psychological factors of students' motivation for project activities]. *Dialoh kultur Ukraina – Hretsiia: kulturna polityka XXI st. v yevropeiskii retrospektyvi*. S. 86–87 (ukr).
5. Lisova, S. V. (2005). Prohresyvni pedahohichni tekhnolohii y osvithni modeli [Progressive pedagogical technologies and educational models]. *Onovlennia zmistu, form i metodiv navchannia i vykhovannia zb. nauk. prats*. Rivne: RDHU, *Vyp.* 23. S. 45–50 (ukr).
6. Morska, L. I. (2007). Teoretyko-metodolohichni zasady pidhotovky vchytelia inozemnykh mov do vykorystannia informatsiinykh tekhnolohii [Theoretical and methodological principles of training foreign language teachers for the use of information technologies]: monohrafiia. Ternopil : TNPU im. V. Hnatiuka (ukr).

INFORMATION AND TECHNOLOGICAL TOOLS IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE PHILOLOGISTS

O. L. Makaruk, T. V. Potapchuk

Modern society emphasizes the need for the formation of independent, proactive and responsible specialists who are highly qualified and able to work effectively in social, industrial and economic spheres. This requires the development of personal qualities and creative abilities of a person, as well as the ability to independently acquire new knowledge and solve various tasks. For this reason, the education system is being reformed in order to train competent individuals who are able to make informed decisions in educational and professionally significant situations.

The relevance of the highlighted issues emphasizes the need for the development of individual learning strategies with the help of information technologies and highlights the psychological and pedagogical aspects of increasing the effectiveness of the professional training of students of philology majors. The use of modern technologies during foreign

language classes creates favorable conditions for the diverse use of various forms of work, promotes the development of students' creative activity and activates their attention. This helps to increase the creative and motivational potential of students.

In modern educational practice, the integration of the latest technologies and electronic learning transforms the use of information technologies into an effective and affordable means of training future philologists. The Internet has become an important space not only for information exchange, but also for education and work. This integration of technologies into the educational process opens up many new opportunities for pupils and students in learning languages and developing their skills. It is important to investigate which specific competencies are key for students of philology majors and how they can be developed through the educational process. This may include the study of language skills, analytical thinking, critical thinking, cultural competence and other aspects that are important for a successful professional activity in the field of philology.

Such an in-depth analysis of learning technologies and methods aimed at developing the competences of students of philological majors will allow to more effectively solve problems related to the formation of individual learning strategies in this area.

Keywords: *professional training, individual learning strategies, information technologies, students of philology majors.*

Макарук Ольга Любомирівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філології Коломийського навчально-наукового інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ, Україна). E-mail: olga.glovatska@ukr.net

Makaruk Olha Lubomyrivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor the Philology Department of Kolomyia Institute of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ivano-Frankivsk, Ukraine). E-mail: olga.glovatska@ukr.net

Потапчук Тетяна Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ, Україна). E-mail: tatvolod@ukr.net

Potapchuk Tetyana Volodymyrivna – Doctor of Pedagogical Sciences, professor, Professor of the Department of Theory and Methodology of Preschool and Special Education of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ivano-Frankivsk, Ukraine). E-mail: tatvolod@ukr.net